

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Інститут проблем виховання НАПН України
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
Національний педагогічний університет ім. М.П.Драгоманова
Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти
Гуманітарно-педагогічний коледж МДУ
Кафедра педагогіки музичної освіти і виконавського мистецтва МДУ
Кафедра співу, диригування та музично-теоретичних дисциплін МДУ

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ
СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ
XXI СТОЛІТТЯ

МАТЕРІАЛИ
III Всеукраїнської науково-практичної
конференції

Мукачево-2014

приймів аранжування, стандартних петель звуків і таке інше. Подібні програми слід розглядати як напівпрофесійний інструментарій, хоча, як початковий етап роботи над фонограмою, можуть бути корисними і для професіоналів.

Подана класифікація програмного забезпечення слугуватиме орієнтиром для музикантів – аматорів і професіоналів – у використанні інформаційних технологій у відтворенні, аранжуванні та складанні музичних творів.

**СЕКЦІЯ №3.
КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ПАМ'ЯТЬ
СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ**

Буркало Степан Михайлович

**МУЗИЧНЕ ЖИТТЯ МУКАЧЕВА ДО 1944 РОКУ НА СТОРІНКАХ
МІСЦЕВОЇ ПЕРІОДИЧНОЇ ПРЕСИ**

Серед нових підходів, які певною мірою забезпечують осмислення музичного життя певного регіону є музичне краєзнавство. На сучасному історичному етапі назріла необхідність у детальному вивченні проблем музичної культури різних регіонів України, які утворюють цілісний національний соціокультурний простір. Особливо актуальною є потреба дослідження музичного життя Закарпаття, яке до цього часу залишається недостатньо вивченою. Величезне зацікавлення власною історією, пов'язане з отриманою можливістю опрацювання заборонених раніше архівних матеріалів, спонукало сучасних дослідників до вивчення історії культури Закарпаття. Таким чином з'явився ряд публікацій, які торкаються даної проблематики. Зокрема, праця Л.Уральського знайомить читачів з біографіями професійних і самодіяльних композиторів Закарпаття другої половини ХХ ст. Оглядові музичного життя угорського населення області присвячена праця Т.Боніславського. У фундаментальній праці Т.І.Росул дано аналіз музичного життя, виконавства та музичної освіти на Закарпатті у 20-30-роках ХХ століття. Окрім праць присвячених музичному життю Закарпатського регіону в цілому, увагу дослідників привертає відтворення фактів культурного, в тому числі музичного життя окремих міст, наприклад: Пасічник Т., Рак Я. Музичне Берегово. В нашому дослідженні зроблено спробу дати аналіз музичного життя міста Мукачева до 1944 року на основі статей, які були подані в тогочасній пресі.

Місцева преса того часу широко висвітлювала музичне життя Мукачева, роль музики в житті людини та суспільства. Перша стаття, що дійшла до нас і подає цікаві факти, пов'язані з музичним мистецтвом датована 1897 роком. Наступна відома нам стаття написана в 1914 році, й називається «Мукачево – музичне місто». В ній зроблено аналіз музичного життя міста. Читаючи статтю можемо зробити висновок, що в місті існувало Філармонійне товариство,

Секція №3. Культурно-мистецька пам'ять сучасної України

представник якого викладач гімназії Іштван Орбан виступав з доповіддю на конгресі Музичного товариства в місті Мішкольц. Частина статей на музичну тематику повідомляє про цікаві факти життя та творчості відомих композиторів, зокрема Бетховена, Берліоза, Бізе.

Цікавою є об'ява в одній з місцевих газет в 1937 році про III міжнародний конкурс піаністів у Варшаві і запрошення до участі в ньому.

У формуванні музичного життя Мукачева велику роль відігравали статті на музичну тематику та музично-просвітницькі заходи, метою яких була підготовка грамотних, музично освічених слухачів для концертів, які відбувалися в місті.

В 1941 році в місцевій пресі була опублікована ціла серія статей викладача Вищої Музичної школи м.Будапешт доктора Кокаї Режо під назвою «Підкарпаття в угорській музичній культурі».

В 1942 році під час однієї з лекцій Мукачівського вільного університету була прочитана доповідь про творчість З.Кодая. В цей же рік надрукована стаття Марії Патакі «Русинська душа і русинська музика».

В музичному житті Мукачева велику роль відіграло Філармонічне товариство, яке організувало власні концерти, а також брало участь у всіх культурно-мистецьких заходах міста та регіону. Перша згадка про товариство датована 1912 роком. В даній статті автор звертає увагу читачів на важливість музичного товариства, на його роль у вихованні освіченої слухачької аудиторії в місті. Після цього газети регулярно сповіщають про діяльність товариства, яке в 1913 році було перейменоване в Музичне об'єднання, секретарем якого в цьому році обрано викладача гімназії Іштвана Орбана. В кінці року на шпальтах місцевих газет надруковано звіт секретаря об'єднання про результати першого року діяльності. За свідченням газет до літа 1916 року члени об'єднання організували та провели 17 концертів. Наймасштабнішим був шістнадцятий концерт, в якому крім мукачівських музикантів взяв участь учень Ференца Ліста, Іштван Томан, який неодноразово виступав у Мукачеві. Перший концерт цього піаніста в місті над Латорицею відбувся в 1886 році. В ньому також взяли участь: арфіст з Відня Досталл, артистка Національного театру Маргітка Ланці.

Музичне об'єднання, очевидно, припинило свою діяльність, тому що декілька років про нього не згадується в пресі. Із сторінок газети 1928 року ми дізнаємось що виконавчий директор об'єднання Альберт Феньвеш збирає збори членів товариства, в зв'язку з відновленням його діяльності. Збори встановили,

Секція №3. Культурно-мистецька пам'ять сучасної України

що робота товариства відновлена. Її діяльність буде проходити у співпраці з чеським музичним об'єднанням імені Б.Сметани.

За свідченням газет в Мукачеві було досить насичене концертне життя, причому більшість з концертів проходила за участі місцевих музикантів. Перший концерт, згадка про якого залишилась до наших днів відбулася в 1887 році в честь відкриття залізничної лінії Мукачево-Бескид.

В місті часто проводились музичні вечори-концерти, метою яких була популяризація музичного мистецтва. Про один з цих концертів збереглась стаття в місцевій пресі за 1921 рік. Концерт відбувся в залі готелю «Зірка». Організатором його виступив викладач музики Ференц Гонігср. В програмі концерту прозвучала 2-а симфонія Л.Бетховена в перекладі для двох фортепіано, а також уривки з поезії В.Гете.

В тогочасних газетах публікувалося багато статей про музичні та літературні вечори, а також бали, які проводились Мукачівською торгівельною школою (пізніше Торгівельна Академія).

У місті також часто проводились благодійні концерти Мукачівського Русинського об'єднання, метою яких був збір коштів на різні потреби, наприклад для дівочого та хлопчачого інтернатів, для благодійного фонду М.Торбич.

В 1923 році мешканці Мукачева організували святкові вечори та концерти в честь Б.Сметани.

В 1925 році відбувся великий концерт в мукачівській Римо-Католицькій церкві, метою якого був збір коштів для реставрації церковного органу.

В 1927 році було проведено масштабний концерт з творів Л.Бетховена до 100-річчя смерті композитора.

В 1928 році відбувся концерт в Римо-Католицькій церкві, в якому крім хору церкви взяли участь колективи з Паланку та Сваляви. Цікаво що в статті відзначається високий професіоналізм ужгородського диригента Йене Задора та композитора Деже (Дезидерія) Задора, який виступив в ролі акомпаніатора.

В 30-і роки на сторінках місцевої преси широко часто можна зустрітись з статтями про діяльність мукачівського хору «Метеор». Керівником хору був талановитий хормейстер та диригент Антон Іванович Скиба. Освіту отримав в Мукачівській вчительській семінарії та в університеті міста Брно (Чехословаччина). Людина трагічної долі, А.Скиба був репресований в 1948 році, засуджений на 25 років за «антирадянську діяльність». Після звільнення працював викладачем музики Мукачівського педагогічного училища, де

виховав велику кількість відомих в майбутньому вчителів музики краю, хорових диригентів, діячів музичної культури Закарпаття.

Цікаві факти музичного життя можна дізнатись, прочитавши звіт про діяльність культурно-освітнього товариства імені О.Духновича за 1929-1930 роки, надрукований в часописі «Карпатський край» (1930 рік №№5-6). В товаристві окремо існувала музична та хорова секції. Із звіту музичної секції дізнаємось що в краї існувало 29 оркестрів (духові, струнні та симфонічний товариства «Філармонія»). Влітку цього року відбулися курси для керівників оркестрів. За статистикою хорової секції в краї нараховується 55 хорів. Для 12 хорів секція безкоштовно придбала потну літературу.

Проаналізувавши статті та повідомлення в тогочасній пресі можна зробити висновок, що крім концертів, які влаштовувались власними силами музикантів краю, існувало досить насичене концертне життя, з участю відомих виконавців різних країн. Підтвердженням цього є наступні факти. В 1886 та 1890 роках в Мукачеві виступав відомий угорський піаніст Іштван Томан, в 1891 році – скрипаль Еде Ременьї, в 1892 році в місті, в залі готелю «Зірка» виступив відомий 7-річний вундеркінд Рауль Качальський. В 1923 році в Мукачеві виступали: скрипаль Еде Затурецькі, квартет Шевчік, оперні співаки колишньої Санктпетербурзької опери Касторський, Взронєць та Левицький. В цьому ж році в залі «Зірки» виступили співачка Анда Остапчук та піаніст-композитор Нестор Нижанківський. Навіть таке вибіркоче перерахування концертів вражає як кількістю, так і якістю відомих виконавців.

Ознайомлення з музичним життям минулого має велике пізнавальне та виховне значення для молодого покоління, зокрема для майбутніх педагогів-музикантів нашого краю.

Виговська Неля Володимирівна

ДІЯЛЬНІСТЬ ВИДАТНИХ ВИКОНАВЦІВ-ПЕДАГОГІВ С.КРУШЕЛЬНИЦЬКОЇ ТА О.МИШУГИ У СТАНОВЛЕННІ УКРАЇНСЬКОГО ВОКАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ХІХ – ХХ СТ.

Соломія Крушельницька, Олександр Мишуга... Їхні імена стали символом пісенної слави і національної гордості України, а їхня творчість здобула всенародне визнання і назавжди увійшла в золотий фонд не тільки української, але й світової музичної культури.

Соломія Амвросіївна Крушельницька (1872-1952) – українська оперна співачка, педагог. Її образ став уособленням справжньої жіночої вроди, великого таланту і рідкісної природи голосу. Її неперевершене сопрано полонило Італію, країни Європи, Південної Америки...

Праця на рідній землі, на благо рідного народу додавала їй сил і приносила велике задоволення. Вона з величезною радістю прагнула передати свій багатющий досвід, свої знання молодому поколінню і в цьому вбачала своє щастя.

Виятковий інтерес С.Крушельницької до української народної пісні значною мірою зміцнився завдяки високому авторитету народнопісенної творчості Галичини серед передової інтелігенції, створеному й підтримуваному працями та періодичними виданнями Івана Франка, його багатогранною фольклористичною діяльністю.

Працюючи професором вокалу у Львівській консерваторії ім. М.В.Лисенка, Соломія Амвросіївна застосовувала свій метод навчання: на заняттях-лекціях багато сама співала і виправляла помилки учнів власним співом.

С.Крушельницька була завжди терплячою і вимогливою, ніколи не виявляла незадоволення або роздратування. До студентів ставилася дуже приязно, щиро, по-материнському. Все, чим вона була багата (а талант і досвід у неї були справді величезними), співачка прагнула передати мистецькій молоді.

Студенти любили і поважали свого доброго педагога і переймали від неї не тільки прекрасну вокальну школу, виконавський досвід, розуміння музики, а й громадське ставлення до своїх обов'язків. Це були не просто лекції вокалу, а несподівані і не передбачені програмою зустрічі з минулим (для студентів) або епізоди з життя (для С.Крушельницької).

Треба визнати, що педагогічна праця Крушельницької, хоч і не довгочасна, принесла гарні плоди. Своїм студентам вона прищепила навички справжньої вокальної культури, деякі з них з успіхом працювали на оперних сценах. Як людина і педагог, Соломія Крушельницька, не шкодуючи а ні сил, а ні здоров'я, радо передавала студентам свій багатющий досвід і глибокі знання. Вона прагнула виховати не лише повноцінного музиканта, а й всебічно розвинену людину з широким світоглядом.

Серед найвидатніших оперних співаків світу золотими буквами сяє ім'я лірико-драматичного тенора Олександра Пилиповича Мишуги (1853-1922) –